

Csizmadia Ervin

Demokratizálható-e a liberalizmus – liberalizálható-e a demokrácia?

Napjaink számos szellemi kihívása között talán az egyik legkomolyabb, hogy a jelenben milyen, és a jövőben milyen lesz a liberális demokrácia két komponensének: liberalizmusnak és demokráciának egymáshoz való viszonya.

Ez a viszony sokáig megkérdőjelezhetetlen volt, amelyben liberalizmus és demokrácia természetes szövetségesei egymásnak. Nem állítom, hogy ez a természetes szövetség végérvényesen a múlté, azt azonban igen, hogy a liberális demokrácia rendszerét mindkét oldalról is kihívás éri. Az egyik a jóval többször és részletesebben leírt illiberális demokrácia; a másik a mostanában egyre többet elemzett, de az előzőnél még mindig kevésbé értett antidemokratikus liberalizmus. Azt hiszem, a mai korszak nagy kihívása számunkra, hogy mindkettővel egyforma súllyal foglalkozzunk.

Ami az előbbit illeti: a liberális demokrácia főképpen liberális védelmezői aggódnak az illiberális demokráciák elszaporodása miatt. Megszámíthatatlan könyv és tanulmány foglalkozik a populizmus jelenségével, s ezek az írások legfeljebb abban különböznek egymástól, hogy van, amelyik oknak, és van, amelyik tünetnek tekinti a populizmust. A lényegét illetően azonban egyetértenek: az illiberális demokrácia nem is demokrácia, hanem valamilyen köztes vagy hibrid

rendszer. Magyarországon is népszerű lett Steven Levitsky és Lucan A. Way ide vonatkozó [munkássága](#). Számos magyar [politikatudós](#) az ő kategóriáikkal írja le az Orbán-rendszert.

Van azonban egy másik irányzat is, amely mostanában egyre többet hallatja a hangját. Ennek képviselői felhívják a figyelmünket az antidemokratikus liberalizmus veszélyeire. Hadd említsek meg néhány szerzőt, akik e tárgykörben írtak: [Dani Rodrik](#), [Sheri Berman](#), [Yascha Mounk](#) vagy [Marc Plattner](#). Valamennyian az illiberális demokráciával egyenértékűnek tekintik azt a veszélyt, ami az antidemokratikus liberális rendszerek létéből fakad.

Az, hogy ez az utóbbi megközelítés egyre gyakoribb, fontos elmozdulás a korábbi egyoldalúság felől egy kiegyensúlyozottabb elemzési horizont felé. De ez csak egy jó előfeltétel, s nem több, ha a címben feltett kérdésre keressük a választ. A demokráciák jelene és jövője szempontjából ugyanis nem az a döntő kérdés, hogy a „liberálisok” a demokratákra, a „demokraták” a liberálisokra hárítják a felelősséget a mai demokráciák válsága miatt. Hanem az, hogy vannak-e stratégiáik a korábban természetesnek gondolt [szövetség](#) helyreállítására. Egyelőre ilyen stratégiákat nem látunk, épp ellenkezőleg: minkét fél a másik rovására próbálja feltüntetni magát az autentikus demokrácia védelmezőjeként. Itt tartunk. De egészen máshová szeretnénk eljutni.

Kérdésünkre azt válaszolhatjuk tehát, hogy a demokratáknak újra fel kell fedezniük a liberalizmusban rejlő értékeket, mint ahogy a liberálisoknak sem célszerű a demokratákra, mint populistákra tekinteniük. Az elmúlt évtizedek példát nyújtanak a természetes szövetség szétbontására, az elkövetkező években liberálisoknak és

MÉLTÁNYOSSÁG

politikaelemző központ

demokratáknak helyre kell állítaniuk és meg kell újítaniuk ezt a szövetséget.

Persze az első lépés annak megértése, hogy ez a szövetség mikor és miért bomlott meg.

- info@meltanyossag.hu
- www.meltanyossag.hu
- 0630-311-1701
- 1149 NAGY LAJOS KIRÁLY ÚT 167. II. 23.